

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

Urząd Patentowy
Rzeczypospolitej Polskiej

⑫ **OPIS PATENTOWY** ⑰ **PL** ⑪ **181198**

⑬ **B1**

⑳ Numer zgłoszenia: **318248**

⑤① IntCl⁷
C22C 1/06

㉑ Data zgłoszenia: **31.01.1997**

⑤④

Środek do modyfikacji stopów Zn-Al

④③ **Zgłoszenie ogłoszono:**
03.08.1998 BUP 16/98

④⑤ **O udzieleniu patentu ogłoszono:**
29.06.2001 WUP 06/01

⑦③ **Uprawniony z patentu:**
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława
Staszica, Kraków, PL

⑦② **Twórcy wynalazku:**
Witold Krajewski, Kraków, PL

⑦④ **Pełnomocnik:**
Postołek Elżbieta, Akademia
Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica

⑤⑦ **Środek do modyfikacji stopów Zn - Al, znamienny tym, że zawiera wagowo: alumi-
nium w ilości 10 - 85%, cynk w ilości 10 - 85%, tytan w ilości 3 - 10% oraz miedź, mangan,
chrom, żelazo i nikiel w łącznej ilości do 10%.**

PL 181198 B1

Środek do modyfikacji stopów Zn - Al

Zastrzeżenie patentowe

Środek do modyfikacji stopów Zn - Al, **znamienny tym**, że zawiera wagowo: aluminium w ilości 10 - 85%, cynk w ilości 10 - 85%, tytan w ilości 3 - 10% oraz miedź, mangan, chrom, żelazo i nikiel w łącznej ilości do 10%.

* * *

Przedmiotem wynalazku jest środek do modyfikacji stopów cynk - aluminium, znajdujący zastosowanie w odlewnictwie.

W dotychczasowej praktyce przemysłowej nie stosuje się modyfikacji stopów cynku ze względu na brak modyfikatorów wykazujących w niskiej temperaturze dobrą rozpuszczalność, bądź modyfikatorów solnych wykazujących rozkład termiczny w niskiej temperaturze, odpowiedniej dla technologii otrzymywania stopów cynku. Użycie do modyfikacji stopów cynku tradycyjnych zapraw Al - Ti lub soli K_2TiF_6 czy KBF_4 stosowanych w technologii stopów Al, wymaga temperatury kąpieli metalowej 700-750°C, co prowadzi do obniżenia właściwości stopów cynku w wyniku nadmiernego ich przegrzania ponad temperaturę zalecaną technologią topienia tych stopów. Wzrasta również zgar metalurgiczny wsadu intensywnie utleniającego się w podwyższonej temperaturze.

Środek do modyfikacji stopów Zn - Al według wynalazku zawiera wagowo: aluminium w ilości 10 - 85%, cynk w ilości 10 - 85%, tytan w ilości 3 - 10% oraz miedź, mangan, chrom, żelazo i nikiel w łącznej ilości do 10%.

Zaletą środka według wynalazku jest to, że wykazuje on dobrą rozpuszczalność w ciekłych stopach Zn - Al już w temperaturze 400°C, dzięki czemu nie jest wymagane przegrzanie tych stopów. Zastosowanie środka gwarantuje jego szybkie i całkowite rozpuszczenie się w ciekłych stopach Zn - Al, powodując wytworzenie w nich równomiernie rozłożonych, drobnych cząstek - centrów heterogenicznego zarodkowania stałego roztworu cynku w aluminium. Wprowadzane ze środkiem cząstki te wykazują taką samą budowę krystaliczną i niemal identyczny parametr sieciowy, jako zarodkowany przez nie roztwór stały cynku w aluminium. Powoduje to, że środek ten cechuje się wysoką efektywnością rozdrobnienia dendrytycznej mikrostruktury tych stopów po modyfikacji środkiem według wynalazku jest wzrost wydłużenia przy zachowanej wytrzymałości na rozciąganie.

Przykład I. Środek zawiera wagowo: 82% aluminium, 12,5% cynku, 5% tytanu oraz 0,5% miedzi.

Powyższy środek w ilości 2% w stosunku do masy wsadu metalowego wprowadzono do ciekłego stopu ZnAl40 o temperaturze 700°C. Następnie po 10 minutach modyfikacji odlano do formy piaskowej próbki do badań.

Stop wykazuje następujące właściwości:

wytrzymałość na rozciąganie R_m = 267 MPa

wydłużenie względne A_5 = 4,1%

Dla porównania stop ten nie poddany modyfikacji wykazuje następujące właściwości:

wytrzymałość na rozciąganie R_m = 265 MPa

wydłużenie względne A_5 = 3,1%

Przykład II. Środek zawiera wagowo: 45% aluminium, 45% cynku, 5% tytanu oraz 2,5% miedzi, 1,5% manganu, 0,5% chromu i 0,5% niklu.

Środek o powyższym składzie w ilości 1% w stosunku do masy wsadu metalowego wprowadzono do ciekłego stopu ZnAl25 o temperaturze 600°C. Następnie po 10 minutach modyfikacji odlano do formy piaskowej próbki do badań.

Stop wykazuje następujące właściwości:

wytrzymałość na rozciąganie $R_m = 285$ MPa

wydłużenie względne $A_5 = 24,7\%$

Dla porównania stop ten nie poddany modyfikacji wykazuje następujące właściwości:

wytrzymałość na rozciąganie $R_m = 282$ MPa

wydłużenie względne $A_5 = 14,8\%$

P r z y k ł a d III. Środek zawiera wagowo: 12% aluminium, 82% cynku, 5% tytanu oraz 0,5% miedzi i 0,5% chromu.

Do ciekłego stopu ZnAl10 o temperaturze 475°C wprowadzono 0,4% środka w stosunku do masy wsadu metalowego i po 10 minutach modyfikacji odlano do formy metalowej próbki do badań.

Stop wykazuje następujące właściwości:

wytrzymałość na rozciąganie $R_m = 191$ MPa

wydłużenie względne $A_5 = 8,5\%$

Dla porównania stop ten nie poddany modyfikacji wykazuje następujące właściwości:

wytrzymałość na rozciąganie $R_m = 190$ MPa

wydłużenie względne $A_5 = 6,2\%$